

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kiment balra a 26. szám
alatti ház emeletében.Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középütea, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

april-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középütea könyvkereskedésére küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár, máj. 24.

(B.) Alkotmányos szempontból véve felérhetetlen s mégis úgy van, miszerint a birodalmi tanács jelen ülészsaka folytán, a nélkül, hogy e testület új választás retortáján szüretett volna át, a múlt ülészsak folytán nagy többségben volt centralistico bureaucratius többség minoritássá olvadt le, a ministerium csaknem minden kérdésben leszavaztatott, de a ministerium mégis helyt maradt.

Kaiserfeldnek s elvokonainak a magyar kérdésben elmondott szónoklatai, melyek egyenesen a ministerium központosító bureaucratius politikája ellen voltak intézve, a többség helyeslésével találkoztak, s ennek következtében a ministeriumnak a magyar kérdésben követett politikáját rosztalta a többség, de a ministerium mégis helyt maradt, sőt mintha semmi sem is történt volna, tovább folytatta a magyar kérdésben évek előtt megkezdett politikáját, melyet időről időre magyar kancellár gr. Zich Hermann pohárköszöntései jellettek.

A birodalom költségvetése tárgyalásai a ministerium folytonos vereségeit bizonyítják, de a ministerium mégis helyt maradt.

Ily tényeknek nem kell magyarázat, mindenki átláthatja, hogy a birodalmi tanács nem bir egy parlament jogaival, kellékeivel, s éppen ezért lehetséges, hogy magát a többség elveivel ellenkező irányu kormány fentartsa.

Azonban a ministerium ily mérv magatartása dacára is, a birodalmi tanácsban, a magyar kérdésre vonatkozólag elmondott eszmék a birodalmi tanács termin kívül megfogalmazottak, s ma már a Lajthán tul és innen közvéleménynyé vált, miszerint a magyar kérdés csak a történelmi s alkotmányos alapokon megoldható.

Fog-e a birodalom kormányrudját ez időszert kezében tartó, központosító párt hajtani a kifejlett közvéleményre, s kész lesz-e központosító bureaucratius rendszerével felhagyva, a verwirk elméletet eldobva, a magyar kérdésben a pragmática sanctio terére lépni s Magyarországnak ez értelemben függetlenségét, főleg pedig területi épességét elősmerni, mi nem tudjuk; de eddigelő ennek előjelei nem mutatkoznak, s mi részünkről alig is hiszszük.

Nézetünk szerint valameddig Austria államférfiai meg nem győződnek arról, miszerint Magyarországgal szemben a verwirk elmélet tarthatatlan s Magyarország alkotmányos jogai, törvényei tiszteletbentartása csak ugy érdekében áll az ugyanazon uralkodó alatt élő országoknak, sőt magának a dynastiának, mint Magyarországnak, s hogy Magyarországnak a központosító germanisáló rendszerbe való erőszakos beleékelése, éppen a birodalom nagyhatalmi állását kockáztatná; addig a magyar kérdés szerencsés megoldásáról gondolni sem lehet.

Békés szellemű lapok nyilatkozatai, röpiratok, többféle programok használhatnak annyiban, a mennyiben eszmecseréire vezetve egyengethetnék az utat, kivált ha a saját szabad tért engedne a vitakozásoknak; de a jelen körülmények közt, a midőn a kormány még semmi hajlamot sem mutat a törvényes alapokon transactionra, s a saját oly szűkre szabott korlátok közt mozog, még csak az eszmék kitisztázását sem mernők reményelni ez uton.

Mind e mellett nem akarunk a jövődőt oly feketén mutató szemüveget tenni fel, mely ne engedje reménylenünk, miszerint a centra-

listico bureaucratius rendszer napjai is megvannak számítva, a mikor aztán a magyar kérdés szerencsés megoldása csak idő kérdése lesz; sőt szeretjük hinni, hogy azon alkotmányos alapokon nyugvó eszmék, melyeket a birodalmi tanács többsége elfogadott, s melyek mellett naponta hangosabban nyilatkozik a közvélemény, előbb hátrább érvényre fognak jutni.

Senkinek sincs annyira érdekében a magyar kérdés hová hamarábbi megoldása, mint nekünk, a szent István koronája Királyhágón inneni területén lakó azon honpolgároknak, kik hazánk történelmi jogaihoz oly hön ragaszkodunk; annyival inkább, mert már anyagiilag is oda jutottunk, miszerint alig van gazda, kereskedő vagy iparos, ki magát a legnagyobb erőmegfeszítés s nélkülözés mellett is előbbi állásában fenn tudja tartani, ha nincsenek eleiről reá maradt vagy tulajdon szorgalma által gyűjtött fillérei, mi ha van, azokból pótolja napi szükségait, míg azok is elfogynak; mert a miből naponta elveszünk a nélkül, hogy hozzá tennénk, annak el kell fogyni.

Mindamellett mi részünkről csak egy oly programhoz tudnánk járulni, csak oly programtól várunk hazánkra üdvöt, mely a szent István koronája területi épességét legkevésbé sem kockáztatja, s csak egy, az 1848-dik pozsonyi 7-dik, kolozsvári 1-ső s 2-dik törvényezikkek alapján összehívandó, s kiegészítendő országgyűlést hiszszük kielégítőnek arra, hogy a naponta égetőbbé váló kérdéseket megoldja.

A szent István koronája eldarabolását üdvöské tarthatják azok, kik német utópiák által megvakítva, az eldarabolás által meggyöngyített Magyarországot bele hiszik illeszteni egy germanisált Austriába, de a ki a merev központosítás keresztülvitele lehetlenségét belátta, mire bővön elég módja volt mindenkinek, az okvetetlen a magyar kérdés történelmi alapokon leendő megoldását kell hogy óhajtsa bármely részében lakják a birodalomnak, s nem fog kételkedni egy perczet is, hogy a szent István koronája területe eldarabolása éppen a birodalom nagyhatalmi állását kockáztatja.

Még azok is, kik központosító rendszerök keresztülvitelére az újabb időkben a legmerészebb lépéseket tenni készek voltak, s az eszközök megválasztásában legkevésbé voltak kényesek, be kell hogy lássák, miszerint a jelenkörülmények közt a birodalom nagyhatalmi állását csak egy erős Magyarország biztosíthatja, s nevezetesen hogy Magyarországnak Erdély felőli meggyöngyítése a birodalom legkényesebb határszélét kockáztatná s ez esetben Erdély a birodalom Achilles sarkává válna.

Igen kevés történelmi ismeret kell arra, hogy meg legyünk győződve arról, miszerint a ki Erdély ura, az dominálja Magyarországot is a Tiszáig.

Erdős hitünk, miszerint mindaz, a ki minden mellékes czélokát félretéve, ugy akarja megoldani a magyar kérdés, hogy Magyarország ezután is a birodalom, a civilisatio védbástyája maradjon, s az európai egyensúly meg ne bomoljon, annak a szent István koronája területi épessége fentartására kell törekedni.

Hogy a fönnbbi nézetekkel homlok-egyenest ellenkeznek az Erdélyben keresztül vitt octroyák, azt tudjuk, ugy azt is, hogy a központosító párt bajosan fog megvalíni centralistico bureaucratikus intézményeitől.

Nézetünk szerint semmi sem volna oly káros a birodalomra nézve ugy, mint Magyarországra, mintha a vitás kérdések megoldása igen sokáig haladna, vagy azok csak felületesen oldatnának meg. Nekünk és a birodalomnak mindenkifele a kölcsönös bizalmat helyreállító, őszinte eljárásra van szükségünk s arra, hogy a magyar kérdés megoldása rendithetlen alapokra legyen fektetve, s ez alapok között legelsőnek tartjuk a szent István koronája területi épességét; következéleg egy az 1848-diki alapokon a pozsonyi 7-dik, s kolozsvári 1-ső és 2-dik törvényezikkek értelmében kiegészített magyarországi országgyűlés összehívását tartanók egyedül biztos kiindulási pontnak.

A kárpótlás ügyében.

Erdély, máj. 17.

A mint a hír szárnyal a kormány a végleges kárpótlás kamatainak kifizetését, s így az egész kárpótlás ügyét bevégezni kívánja; de hogy ez megtörténhessék, egy meghatározott bizonyos idő alatt kötelesek a volt földesurak egy új bejelentést beadni.

Ezen bejelentésben benne kell lenni, hogy a rectificatio után mennyi az igazi felszabadult föld, s nem jelentettek-e be oly földeket, melyek igazán egy más birtokosnak felszabadult telkéhez tartoznak, vagy nem hagytak-e ki egyes földeket?

Társaságok is alakultak már, kik ezen munkák kidolgozásait 3 s még 5 percentért is kegyesek föl vállalni. Ezen urak valóban nagyon jól számítanak, és nyerendős hasznaikban magam is szeretnék részesülni; mert ezen kegyes társaságok ki fognak egyes embereket küldeni bizonyos meghatározott helységekre, kik a jelenlegi birtokosoktól egy bejelentést fognak készíteni, nem törődve rajta, hogy jó lesz-e munkájuk, mert előre már tudják, hogy hiányos munkájukat a kormány ki fogja igazítani, s ők mégis kapni fogják a 3-5 percentet, s nem költenek el egyet. De bármint szándékuk is lenne jó munkát készíteni, ugy azt nem tehetik, mert egyes embereknek az egyes és szükséges adatokat megszerezni majdnem lehetetlen, miután szükségeltetnek másolatban az első bejelentett munkákat, valamint a vallománkönyv s ebből készült birtokívek, nem különben az új verifikált telekkönyv és birtokívek, jelen kell lenni a munkálatnál oly egyéneknek, kik nemcsak a helységi határait az egyes földek hol létét, szomszédait és egyes birtokosait tudják, de szükséges az is tudni, hogy a múlt időben nem tartoztak-e azok más telekhez, vagy jelenben nincsenek-e egyes földek, melyek azon telekhez tartoztak volt, eladva, vagy elcsorélva, s végtére, hogy a kérdés alatti telekhez nem tartoznak-e még oly földek, melyek nincsenek a birtokívekbe beírva? Hogy egyes birtokos, vagy azon társaságok egyes tagjai mind ezekre az adatokat pontosan egybegyűjthessék, s azokból kiindulva, mindennek pontosan végére járassanak, az valóban szinte lehetetlen; mert nagyon is nehezen fogják az adatokat és irományokat is egybegyűjteni; de másfelől annyi időt fog igényelni, hogy a kormány által meghatározandó idő alatt el nem készülhetne bejelentésük; mert egy-egy helységben egyszerre csak egy voltbirtokos dolgozhatik, miután munkálatjában nemcsak voltbirtokosai, hanem az egész község birtokosai is van szükség.

Ha a kormány szándéka az, hogy mentől előbb véget érje a kárpótlási és dézma ügynek, ugy mind önmaga, mind a birtokosok érdekében, mind idő, mind költség tekintetében legüdvösebb lenne, ha bejelentéseket nem is kíván, hanem megynként több kipuható és kidolgozó bizottmányokat nevez ki, kiknek kötelességük lesz minden helysége való kiszállításuk jó előre az erdélyi újságokban kihirdetni, hogy azon meghatározott napra a birtokosság is megjelenhessenek.

A kormányra nézve nagy költségkimelés lenne, mintán a bejelentések után ezen bizottmányoknak ugys ki kell hogy szálljanak, magok a birtokosokra nézve is költségkimelés lenne, kivált azon részre, kik a kidolgozást perczenteke adták ki, miután egy-egy commissio két-két tagból állana, kiknek rapidíjok utazási költségen kívül öt forint, egy-egy helysége többet mint 14 napot nem lehet számítani, s így a napi bér lenne 75 ft, utazási költség ezen időre 30 ft o. é., összesen 14 nap kerülne 105 o. é. forintba, de ha kétszer ennyibe is kerülne, ugys még haszon nagy lenne a három vagy öt perczenttel szemben. Az időkimelés még nagyobb lenne, mert ha egyes bejelentések beadatnak, azt még követni fogja a kiküldendő megvizsgáló commissio, s ezt a két munkából készült határozat, ha pedig legelőbb is a kormány iratná egybe, ugy még az egybeírások után rögtön követhetnek a papirosok kiadása.

Egy pár észrevétel a székely „Vadrózsák”-at illetőleg.

Gyula-Fehérvárt, máj. 12.

Azon valahol olvastam körülményből, hogy a Kriza János ur által szerkesztett „Vadrózsák” című székely népköltési gyűjtemény II. kötete is már sőt alá rendeztetik, alkalmat veszek magamnak némit ezen köztérdekű vállalat ügyében elmondani.

És itt mi sem felülőbb, mi sem látszik igényesebb szempontnak előttem, mint az, hogy egy gyűjteményt mennél általánosabbnak, teljesebbnek és hübbnek (azaz: korrektebbnek) tekintsem. Kívánja

ezt először magának a vállalatnak nagy bordereje és komolysága, melynélfogva az a székely nép összes nyelvnyománnyaira kiterjed; minden nyelvbeli sajátos kincsét ki bányássza; összes tájszavainak, szólamformáinak, s egyéb nyelvi sajátosságainak a költői szikráinak látszik letéteményezetévé válni. Kívánja e teljességi minőséget ama nagyvethosszúságu szempont, mely szerint e gyűjtemény minden érdeklődő előtt a székely nép összes műveltségi állapotának kritérionává válik, mint, a melyből méltán fog kiki következtetni, főleg egy idegen, a székely nép nyelvére, nyelv érzékére, alakító tehetségére, költői geniuszára, szokásaira, ildényeire, hajlamaira, vallási és erkölcsi érzületére, szóval összes műveltségére. Kívánja e teljességi minőséget, hogy az érdeklődő művelt külföldről ne is szóljak, maga a hazai irodalom, melynek figyelmét a székely nép nyelve több mint félszázad óta foglalkoztatja nagyobb kisebb mértékben, a mint t. i. e figyelmet azóta egyik másik érdekesebb közlemény fokozta, míg egyeb várakozáson alól első eredmények csökkentették. Bizonyára B. Szabó kised szótára, aztán a tud. gyűjtemény némely közleményei e figyelem élnéltetésére szolgáltak, melynek az 1838-ki akad. szótár által kellett volna legalább a tájszavakra nézve kielégítenie; de ezen s későbbi eredmények is, mint erdélyi „eredeti népdalok és mondák”, Merényi akadémiai missiója, Thaly „székely költő”-féle termékei lanyhitották inkább, mint fokozták az irodalomnak székely népköltés iránt való érdeklődését. Ily előzmények után és viszonyok közt Kriza vállalatának mindent felkaroló természet és compendiósítása, meg chonologiai közbejötté kívánja, hogy általa a magyar tudós világ emez, a székely nép eredetiségei iránti figyelmének az eddiginél ne csak inkább elégtétessék, hanem a valódi állapotok iránt tökéletesen tájékozassék.

Feltétlenül szükséges a mondottakhoz képest, hogy a „Vadrózsák” a székelyföldnek minden részét egészen, mennél kimerítőbben, hübben, tehát ugy képviselje, hogy annak egyik széke is, mely még tán legklasszikusabb, s legkincsűsőbb, rövidségben böngetés nélkül ne maradjon; de a többi Székelyföld hírnevének előnyére némán ki se szákmányoltassék.

És itt ünnepélyes kifejezést kell adnom azon jelenségnek, melyet mindenki, ki a „Vadrózsák”-on csak futólagosan is átpillant, azonnal észreveszt, hogy t. i. a „Vadrózsák” I. tetemes kötetében Csik-, Gyergyó- és Kászón-Székek-ből közölve majdnem semmi sincs!..

E tényből azon eredmény nézhet felénk, csikiak felé, hogy ha például egy nem székely a „Vadrózsák” I. tetemes kötetét elejétől fogva végig lapozza, s a minden tekintetben legeredtebb alakokat fölmutató Csik- Gyergyó- és Kászón-Székek-ből lát egy dalt, egy röpverset, egy mesét, egy táncz, vagy tájszót (míg minden egyéb vidék még a mezőség és Torozók is ottan képviselve van): önkénytelenül azon következtetésre jő, hogy eme székek talán nem is Székelyföld, vagy pedig azok népei egészen képtelenek a szellem bárminté productióira.

Igaz ugyan, hogy az I. kötetben tán nem lehetett mindjárt s nem is volt szándék mindent s mindenünne kimeríteni s egy II. kötet mindent pótolhat, ha csakugyan pótolhat. Mindazonáltal legyen szabad teljes tisztelettel a t. ez. szerkesztő ur iránt és az érdeklődő közönség előtt megjegyzem, hogy ha az I. kötet mindjárt és mindent nem hozhatott is, hoznia kellett volna mindentünne annyit a mennyi szükséges és elégséges lett volna arra, hogy mind a művelt olvasó a „Vadrózsák” I. kötetében az egész Székelyföld költészete képezne egész vázlatát tekinthesse; mind főleg a szerk. ur „a székely nyelvnyománnyokról néhány szavában” magát és közönségét mennél megfelelőbben és igazabban tájékozhassa.

Mert így, megengedve bár, hogy mind ugy van és igaz, a mit a fönnbbi czim alatt a t. ez. szerk. ur megirt, azon kérdés merülhet föl: hogyan és honnan meríti a csik-gyergyói nyelvjárást illető megjegyzéseit, miután ezen vidékek hangsúlyzásait szólamaik, alaki eltéréseit legalább Vadrózsáiból tanulmányoznia teljes lehetetlen? Ismétlem, mind igaz lehet, a mit „néhány szavában” elmond; de rosszul jőn, hogy azokról az olvasónak a gyűjtemény nyomán nem meggyőződnie, hanem azokat az előadó tekintélyére csupán elhinnie lehet.

Továbbá legyen szabad észrevennem, hogy ha az említett székek-ből majd a II. kötetben egy-egy dal-relikiával találkozunk is: a „tájszótára” nézve miképp fognak eme székek, melyeket e nemben legfontosabbnak tartok, a többivel kellő arányba hozatni, ha a Vadrózsák szótárában levő minden szék-

nál, melyeknek hona nincs megjelölve, Háromszéket kell, mint szerk. ur két rendben is utasít, értünk, a ha több ama vidéki szók a egyéb költészeti szikrák is más székek képpen vannak a Vadrózákban jelezve? (Folytatjuk.)

Kül- és belföldi levelezés.

Marburg, május 12.

A tudat, hogy honfiai költőmet teljesítem, ha, bárosak egy erőltetve emelek is az idegen föld ismertetése iránt, s a hála, mire e nagyra becsült lap szabad élvezése kötelez, arra indítanak, hogy neki parányi szolgálatomat felajánljam.

Bécs, Berlin, vagy a világvárosok egy másikában, hol az élet örösi hullámlásában zajlik; hol a szellem minden lépten-nyomon újabbnál újabb tápot talál észlelésre s feldolgozásra; a tárgykereső bizonyára kényelmesebb helyzetnek örvendhet mint én, a zajtalan művárosokban. Ennélfogva nem politikai s nem más világra szóló dolgok közlésével, hanem csak egyszerű helyleírás, történet, iskola, vagy közéletből merített képek és észrevételek adásával kedveskedhetem.

Első közleményem tárgyául a várost veszem fel. Részt azért, mert az minden kicsinyisége mellett is sokkal fontosabb pont az európai társadalomban, semhogy egy futó pillantást méltó joggal megtagadhatnánk tőle; részt is főleg azért, mert annak első történetei elválatlan kapcsolatban állanak a dícső Árpádsalád egy nő-ivadékával.

A hesseni nagyfejedelemségben, ott, hol a kristálytisza Lahn nagyobbá alakulva s egy kisded kegyelenczon áttörve, gyönyörű erdősorok lombodzata alatt megalkotta azt a völgyet, melynek hű ülében mind a Rajnáig komoly lassúsággal lejt; azt a völgyet, melynek tiszta kék ege kedves hazámét, a bájos Olaszhonét, vagy az egykor oly dícső Görögországot kelti fel a lélekben, melynek minden talpalatnyi része, természet és szorgalom által paradicsommá van varázsolva; ott mindjárt a torkolatban jobbfelől, hasonlóan Vécis büszke várához, hegyoldalon, félköralakulag emelkedik érdeklett Marburgunk, Felső-Hessen fővárosa. Erős fakötések közé csak egy téglasorból rakott s minden feltűnő rend nélkül összehányt vetett 3—6 emeletes házai szintegy kapaszkodni látszanak a meredek oldalba. Négyzög kövekkel kirakott utcái szűkek, egyenetlenek, s nagyobbbrészt figyelmet gerjesztő terjedelmes lépcsőzetek láncolatában a hegytetőre vezetnek, hol az őz fejedelmi vár, a város koronája gyanánt merész magasságban díszlik. A külsőleg palával fedett falak, vagy az idő emésztésétől megfeketült kopasz téglák, régi építkezésmód a mult századokra ragadják magokkal az emlékeztet. Ha csak külszínből itélne itt a szegény magyar vagy cseh, azt kellene gondolniok önkénytelenül, hogy e városnak is nagy halottja van, mint a mely fájalmától komor agg Budának és Prágának. Elvitáztatlan a kegyelet, sőt mondhatnám az előszeret, melylyel e nép városa ódonyszerűségén csügg. Alig bukkanhatni itt ott egy néhány újabb izlésű épületre; legtöbbben tele zsebök mellett is olyan jól érzik magukat az atyáik alkotta ősfalak között, s a külszín hiányát feledni látszanak azon felséges kilátás által, mely az emeletet inkább kisszerű ablakaira távol mértföldekről mosolyog. A fényűzés egyetlen tárgyát a kertek képezik, melyek a város szélsőbb részeiben s a közeli hegyoldalon terrassokképp emelvényeztetten, s csinos lugosokkal ellátva oly díszesen pompáznak, miképp sem a legavatottabb esetű festő, sem a legünnepeltebb tollú költő nem találhatja méltatlannak e bájos tájak megörökítését.

Ennyit mondanom mindenesetre szükséges volt, tovább fűszerezni azonban gyenge tollam leírás kísérleteinek, kitérőt ezélem sem engedné. Sokkal érdekesebb e helyett ránk magyarokra nézve, ha elszállunk egy kissé e város történetének több, mint félezerdes mult világába s ott azzal a szent kegyelettel, melylyel e nemzet az Árpádok oly sokat magában foglaló koporsója felett viraszt, szent Erzsébetnek, II Endre királyunk leányának szép emlékét a szeretet forró hangján fölemlítjük.

Soraink fentiszelt személyisége 1207-ben született. Azon a szent hegyen töltözte őt az ég királynoje fényes mosolyával, ott szaladgált a kedves gyermek derült arczok között, s látta feléje tárulni a Kárpátok üléi karjait, hol most századok örök búja sötétlik, hol a kövezet minden egyes darabja hű kebelekre síremléke gyanánt szól hozzánk. Jött az idő s más alakot öltött magára minden. Eltűnt a hajlék, mely egykor a világra büszkélkedett kicsinyke angyalával; oda a keleti nemes fa, mely nekünk e gyönyörű rózsát termette. A vadsors dühös orkánja magával seprerte legféltettebb kincseinket.

A testi és lelki jelességekkel ékes gyermek, már az öntudatra ébredés korszakában, jegyet váltott a szintén kiskoru 10 éves Lajossal, Thüringen tartományi grófjával; 1212-ben pedig a szerelem örökre hangzó esküje egymás karjaiba adá őket.

Magyarország hamar elveszté gyermekét, kiben a német nemzet „nővilága díszét” lelte fel. Így nevezi őt Max. von Schenkendorf, s méltán is, mert a lángkeblű Erzsébet nemcsak fényes tükrre volt a házi asszony eszményképének, végtelenül boldogította a gyöngédnek szerető férjnek, ba-

nem egy mennyből alászálló védangyala is a tartomány szűkölködőinek a ügyefogyottainak.

Azonban, fájdalom, arczának hajnalbórárt, homlokának tiszta derűjét, mikben a boldog páros élet ama kifejezhetlen öröme sugárzott, korán elhomályosította az özvegység fekete fátyola. A derék férj keresztshadi utjában, olasz földön Otrantóban (1227) dühöngő láz áldozatául esett. A gyenge nő e leirhatatlan veszteség miatt lelke mélyében megrendülve, s mindenekelőt elhagyatva elhatározá, hogy napjait a magánosságnak szenteli. 1228-ban az élet zajos piacát oda is hagyva, a szigorú és zordon barát, marburgi Konrad gyontató atya kíséretében érdeklett városunkba költözött, hol melőzve a már akkor büszkélkedő állami kastélyt, a kevéssel előbb maga építtette kórházban választott lakhelyet.

E percztől számítva kezdődik Marburgnak tulajdonképi története.

A szerető és boldog férj elindulását megelőzőleg (ugyancsak 1227-ben) városi jogokkal ruházta volt fel a helyiséget, mely azonban gyönyörű fekvésén kívül, akkor még miben sem különbözött egy jóra való falutól. E kedvezmények kiadásában minő mértékelt tulajdonitsunk Erzsébetünknek, arról nincsenek adataink, de azt a történet s erre épített eszméláncolat nyomán a meggyőződés erős hangján állíthatjuk, mikép az ő itteni három éves életének szent léptein fakadt azon varázserő, mely Marburgot felvirágoztatta s a századok későbbi folyamában azt a fontos szerepet adá kezébe, hogy a szülőkölcsiség, tudomány és művészet apostoli tanait — ha mindjárt a magok egyszerűségükben is — a mivelt világgal hallassa.

Történetünk személyiségének életében, ide költözésével új korszak áll be. A végtelen szeretettel lángoló szív, miután árva lett, lemondott magáról s teljesen az emberiségnek szentelte hő dobbanásait. Híven magyar nőiségéhez, s a szeretet vallása tanaihoz, kegyes tettek crosusi gazdagságában örökölté nevét. A város s messzeli környékek szegényei, árvái és betegei ezrenként sereglettek a szintén imádvá tisztelt lény egyszerű bajlékához. Senki sem tért tőle vissza vigasztalás, senki a legbensőbb hálaérzet kifejezése nélkül. Nem csak adakozott, hanem kórháza beteget a legnagyobb gondallal ápolta is, mint a leggyöngédebb anyja szenvedő gyermekeit, mosott is ruháit s kötözte sebeiket.

De miként az idegen földbe ültetett nemes faj virág, melyet, ha az elemek mértéken túli sértsései bántalmaznak, s kertesze is avatatlan kezekkel természetellenesen uton ápol — eleb-több elhervad s földre roskad: épp úgy kedves Erzsébetünk, itt a távol nyugot idegen tájain, kelet bérceinek e szép virágszála nem érdemelt balsorsotl megrövrve, s e mellett a vakbuzgó gyontató atya, Isten és emberi méltósággal össze nem egyeztethető, testkínzási rendeleteinek is, magát a vallás képzelt parancsainak nevében alárendelvén, siető léptekkel közelített sirjához, s az a nap, mely 1207-ben bölcsője felett Buda hegyén anyni örömmel mosolygott, az 1231-dik évben a Lahn jobbpártján Marburg városában elborult arccal nézett alá ravalatára.

Nem csak a magyar és német nemzet halottja volt a szerető kebel, nem csak Európáé, több: a keresztény világé! Sirját egy ország állotta körül s ezek zokogása képezte a gyászzeneket, melynek bú dallama mellett az élet legszebb szakában megrepedt mocsoktalan szív, az anyatermészet édes ölébe szállott alá, hogy nehéz gyötrelmeit kipihenje. Az örök város ura 9-dik Gergely 4 évvel később a szentek sorába iktatá őt, Marburg és környéke pedig hálás kegyelettel őrzi maig is nemes emlékét.

Nincs történeti alak, mely amaz idők vallásos életéről hívebb képet nyújtana. A dícső, melyet azokból az egyház kedves halottunk sirja felett szétárasztott, közvetlen alapját képezi e város felvirágzásának. Miként Mózes népe egykor az ő Jeruzsálembe, úgy zarándokolt a buzgó német nemzet három századon át sz. Erzsébet nyugvárosába. A német lovagrend 1233-ban már tartózkodási helyül választá e nevezetessé vált pontot, egyszersmind reabiztatván a megdicsőült alapítványa. Kevéssel azután a Domokos- és Ferencszeptések is követték e rend példáját. 1235—1238 között pedig a sz. halott sirja felett, egész a torony tetőig simára faragott négyszögűkövekből kivíve, fölemelkedett a pompás „Erzsébet temploma”, mi nem csak e város legfőbb díszé, hanem a legféltettebb goth-izlés szinte páratlanul sikertült remeke gyanánt is tekintetű. Helyén van felemlitenünk még a megtiszteltetést, miszerint ez idővel egybeesőleg, a tartományi grófok városunkat közép székhelyökké emelék.

Marburg ez események folytán az erkölcs, művészet és tudomány csarnokává ékesült, s mint egy kicsiny Róma lovagi pompa és papi magasságtól fénylett.

A reformatio változásokat idézett elé e város életében is: új eszmék s új tényező erők vették át a vezérserepet, de annak történeti multját s abban született elévülhetlen jogait nem ismerte félre a kegyeletlen utókor, minek fényes bizonyosságul szolgál az, hogy a nagylelkű, tartományi gróf, Filep 1525-ben országa nem más pontján, hanem a tisztelertre gerjesztő kis Marburgban vetette meg alapját az „első protestans egyetemnek.”

Nem tévedhettem, midőn az Árpád nemzetiség nőivadékának e város történetében oly fontos té-

nyezését kimondani merész voltam. Ennek kimutatásában a mi kívánni valót hagytam fenn, nem állításom alaptalanságának: tollam gyengeségének s részletes adataim hiányának tudhatni fel.

Megújítva meg egyszer itt porladozó szent ereklyénk nemes emlékét: adózzunk neki a meleg honfi kebel búcsúldvözetével.

A viszontlátásig.

Bsi. Ferencz József.

Almakerek, május 17.

Történelmi nevezetességi helyünk a mai nap ismét dúsabb leve egy jelvényvel. A bőkezűségéről, hazaszeretetről, szegények, szűkölködők, menekültek gondozásáról ismert özvegy gr. Haller Jánosné, kit mult év nyárhavaiban arczképével ismertett meg a „Vasárnapi Ujság”, az almakereki rom. cath. egyház híveit egy egyedül általa építendő Istenházával ajándékozta meg.

Az alapkö letétele innepélyes rendben folyt le. Szent volt a cél, és ártatlan kezekre jutott az első szolgálat.

Már a regg korányán kezdődött, minden helyről és vidékről a csoportosulás, a nép, melynek örege, ifja, jó és balsors közepette urnőjét ismerte, sietett tanuja lenni adakozó szelleme felajánlotta kegytételének. A sorokat megnyitá a díszes, bájos Földvári Irma, mint az innepély hősnője, az építendő egyház pátronája. Őt követé rom. cath. esperes Csiki Imre teljes egyházi szerben, a szomszéd erzsébethvárosi egyházzselymet majdnem minden tagja által kísértelve. A szertartást követő lakomát Földvári Józsefné, gr. Haller Klára leng körül, mint anyahelyettese elajánlított megnyerő modorával.

A megyei képviselő sem hiányzott, Felső-Fehérmegye érdemdús főbirája, és még mások, az áldozatkész urnőnek özvegy gr. Haller Jánosnénak, kit az Isten a hazának soká tartson meg, nem szűnő éljenekkel köszönék meg ezen, a vallás érdekében szentelt áldozatát.

Szoboszlai Károly.

Bécs, május 18.

A napokban egy tündő sétatéven, betértem a helybeli kisdédvő intézetbe, annak udvar-kertjéből az ártatlan kisdédek lármás zajgása s érdekes zibongása hatván fülleimbe, s igazi örömmel hagytam el az intézetet, hol néhány perczet a kisdédek társaságában töltöttem, mintegy 100 gyermek vala együtt, kik különböző játékokkal voltak elfoglalva, s az övö egyetlen intésére, énekre, majd tánczra keltek, vagy testgyakorlathoz fogtak, s kérdéseimre felelt, ki a hogy tudott, majd a betűket magyarázták, képeket mutogattak, verseltek. Ez intézet egyetlen tanító, a pártalan szorgalmu kisdédvő T. F. vezetése alatt áll, kinek titlrelme kifogyhatlan; de csak felebaráti kötelességből is jó lenne melléje egy segédvő gondoskodni. Ezen házában pártalan s igen szépen virágzó intézet megérdemli a figyelmet, melyben részesült, s a pártfogást, mely fenállását biztosítja jövőre; csak az van még hátra, hogy kivált a nyári félére, mikor az óvandók száma oly nagy, segédvőtanítóról legyen gondoskodva. A mult hetekben a kisdédek felnőttrésze, kik már az olvasás elemi ismeretébe beavatva, a ref. elemi iskolába vétettek át, de ott is a kezdő osztályban több mint 70 gyermek van egyetlent tanító felügyelete alatt, itt is egy segédvő tanító állomás van már rég óta tervezve, de a terv még nincs életbeléptetve; nagy hiba az nálunk, hogy néha sokat, erőnket meghaladólag terveztünk, egyszerre sokhoz fogunk, s mielőtt egyet létesítenénk, másikkhoz kezdünk, minek következtése az erőmegosztás és tehetetlenség. Félbe maradt a leányiskola szép előmenetelt tett ügye, s a segélyforrások mintegy bedugulván, a lelkes kezdeményező megfeszített buzgalma dacára az adományozások megszüntek mióta a növegyet tagjai veszik igénybe fil-léireinket, kiknek oly nehéz ellentállani. A reáliskola ügye is alszik; ne hagyják az illetők, hogy teljesüljön a jóslat, melyet az ügynek nem barátjai hallhatók jóvendők: miszerint halva született gyermeket jósloltak. Ajánljuk mindenk felett a nevelés ügyét az illetők figyelmébe, s lelkiismeretes kezelést és sáfarkozást a fenirt czelokra begyűlt pénzekkel; mert, mint biztos kűtfőből tudjuk, betáblázás után nem biztosított kölcsön is hever künn, és senki sem mer illő helyen felszólalni. Sokan azon tévhitben élnek: hogy a közintézetek pénze arra való: hogy azokat egyesek használják, magánosok legyenek fölsegítve általa, azután még az 5% kamatot sem fizetik, még nem ritkán a tüke is oda vész; szántszándékkal nem hozok föl esetet, a kit nem érdekel, ne vegye magára; de fáj az embernek, midőn az ügy rovására s kárára csak egy kr. is elvész, s a felelőség az illetőkre hárul, a nyilvánosság közönyei után a figyelmeztetés nem árt, sőt szükséges.

A mult szombaton egy hangverseny társas életünkben egy kis élénkséget idézett elő; a kolozsvári dalszínész-társulat kardalnokai által rendezett hangverseny a társalkodási egylet termében, melynek jövedelmét 10-ed részben a kaszinó javára ajánlák fel az illetők. A kardalnokok egy opera társulatnak legjelentékenyebb s nélkülözhetlen tagjai, kik fáradságukhoz képest leggyöngébben díjazták, azért óhajtottunk volna nagyobb jövedelm számukra; de mivel itt a hangversenyek iránt

nem nagy érdekltség szokott mutatkozni, nem csodálkozunk a részvétlenségen, a nagyobb közönség inkább szereti a színi előadásokat, azért jobb lett volna néhány operett-előadásra átrándulni.

Néhány kereskedő bukása vonja magára a figyelmet, csak rövid idő alatt már a negyedik csőd lön kihirdetve verleichs-verfaren alakban, hová vezet a sok bukás isten tudja, no de hull az áldás, így nevezik most nálunk az esőt, még kiépülhetik magukat, mint a kiveszett üszivetés. Z. Z. Z.

Hazai intéze tek

Az országos színházi választmány nézettünk szerint igen hasznos intézkedést tett az intézet anyagi és szellemi ügyei érdekében, midőn az eddigi jegyzői és gazdai hivatalokat összevonva, az intendatura egy nemét létesíté oly állomásban, melynek feladata az országos színházi választmány jegyzőkönyveit vinni, irományait rendbetartani, a színház épültre, könyvtárra, ruhatarra felvigyázni, illetőleg azokat a vállalkozó színigazgató ellenében ellenőrizni, a gépészre, valamint a színházi szeme-lyzet előadásaira, az előadandó darabok minőségére felvigyázni; egyszóval ellenőrködni, hogy az orsz. választmány irányában szerződött kötelezett-ségei egy a színigazgatóknak, mint ez ügy körül forgolódo többi személyzetnek pontosan teljesítes-senek. Ezen intendans tapintatától sok fog füg-genii a színelőadások morális kívánalmaira nézve is, s azt hisszük, hogy az országos választmány oly egyént hívott meg ez állomásra, kiben a köz-vélemény is örömet nyugszik meg. Sándor Jó-zsef neve a „P. Napló”, „Hon” és „Ország” című lapokban, valamint a „Kolozsvári Közlöny”-ben közreadott publicistikai dolgozatai után elég ismeretes a közönség előtt, s az országos színházi vá-lasztmány választása reá esvén, örvendünk lehet, hogy a színház ügye egy újabb jó erő alkalmazása által gyarapodott.

Különfélék.

— A „Herm. Zeitung” haragszik a „N. F. Presse” kolozsvári levelezőjére, miért mondja: hogy a k. kormánysszékké áttelepítése N. Szébenbe az államnak sok ezer forintjába kerülne; hogy a kormánysszékek nemcsak magyar, hanem román tagjai is Kolozsvárra kívánják visszatérlni a nevezett országos főhatóságot; és hogy e tárgyban egyértelműleg kérelmeztek legf. helyen, kiemelvén az ezt követelő, valamint pénzügyi, ugy politikai döntő okokat. A „Herm. Ztg.” szerint mindegy, akár a proféta megy a hegyhez, akár a hegy a profétához, az az a kir. kormánysszéknek akár még itt levő része vitetik át Szébenbe, akár az ottani hozatik haza Kolozsvárra. Résztünkrol soha sem hallottuk még, hogy a hegy a profétához ment volna.

— A „N. Fr. Presse” írja, hogy Frank lovag hadügyminister elboacsátatását kérte volna, s utóda Hauslab vagy Henikstein altbnagy lesz. A tengerész ministerium a hadügyi ministeriumba olvad, s b. Burger tengerészminister valamely követségi állomást kap; ellenben a kereskedelmi ministerium ismét önállóvá lesz, melyre b. Hock, a kereskedelmi szerződés létrehozója bir legtöbb kilátással.

— Olaszország e napokban tilté nagy költője Dante 600 éves születésnapját Florenczben. 15-kén nagy zenészi akadémiát tartatott. Ez alkalommal, miután Ristori a híres színész nő felolvasta volna a nagy költő Hugo Victor levelét s Foucher de Careil szolt Franciaország nevében, s ismételte a mit már III. Napoleon mondott, hogy Olaszországnak az Alpesektől az adriai tengerig szabaddá kell lenni. „Ez, ugymond, Franciaország óhajta-sa; mert Franciaországgal Olaszországgal egyesülve szüli az emberi miveltiséget.”

— Florenczből írják, hogy Pulszky Ferencz is rendezett Dante ünnepélyt villájában, mely alkalommal Becker játszott, Marchisio éne-kelt, Fusina'o, Rossi és Salvini szavalltak.

— Az orosz császári család bat havi tartozkodása alatt Nizzában több, mint másfél millió frankot költött.

— A m. helytartótanács figyelmzetté Pest-város hatóságát, 1860-ban tett azon ígérete teljesítésére, hogy a m. nemzeti színház számára külön városi telket fog fentartani. Ez ügy egyik ülésben szóba kerülén, abban állapodtak meg, hogy az adott szót bevéltják, de bevándoró, mig ez ügyben a nemzeti színházi bizottmány megteszi a kezdeményezést.

— Ö cs. kir. ap. Felsége a legfelsőbb pártfogása alatti magyar tudomány s akademia palotájának építésére a legmagasabb magán pénztárból tizenötezer frt. járulékat az elnök gróf Desseffy Emil kezébe juttatni méltóztatott. (Wien. Ztg.)

— Az idén nem lesz szűkebb birod. tanács A „Tiroler Stimmen” című lapnak legalább ezt írják. E tudósítás szerint ugyanis az 1866-ki költö-gyvetés befizetése után, melyet már a trónbeszéd előre jelzett, a szűkebb birod. tanács az idén nem hivattnak össze, hanem mindentitt az országgyű-lések kezdenének üléseni. Ha e meglehetősen megbizható hír valósul, a magyar kérdés nagyban elő-terbe lép.

— A pesti német színház személyzete, mivel fizetését meg nem kaphatta, elhatározta, hogy többé

nem játszik s csak a színházi bizottmány két tagjának megnyugtató szavaira folytatja, és most saját kezére játszik. A legkedvezőbb helyen álló német színházban az igazgatók egymás után buknek, így Rühring is az eddigi igazgató, a ki 7,000 gagehátralekkel maradt adós tagjainak.

— Nápolyból írják, hogy az ottani várostanács elhatározta, miként a Toledo-uteza ezentul Lincoln-utczának neveztesse.

— Garibaldi — caprerai tudóstások szerint — ismét körutat szándékozik tenni Olaszországban. Mint mondják, legközelebb Belgirateba megy.

— Julius Caesar története; írta Lamartine Alfons. A francia eredetiből fordítva megjelent Pfeiffer Ferdinándnál, Pesten II. köt. 174 lap.

— A „Bécsi Híradó“ írja: A pesti német színházra nézve értesülünk, hogy ha subventiót kapna is, országos alaptól semmi esetre sem fog segélyeztetni.

— Párisban egy arab énekesnő hallatja magát, kinek oly nagy hangterjedelme van, hogy férfi és nő-szerepeket egyaránt énekelhet.

— Berlinben az ugynevezett nő-Blondint, Euphrosine kisasszonyt az a szerencsétlenség érte, hogy egy nyilvános előadás alkalmával a 70 láb magas kötérlől lebukott és az esengelytartó-ruddal együtt egy alatta álló asztalra esett. Sérülései nagyok, de még él, s lebukása után még annyira eszméletlenül volt, hogy leesése okát is elő tudta adni.

— A pesti zenedei ünnepekre kért Liszt-féle Erzsébet-oratorium első része már megérkezett. A „Zen. Lapok“ mint szak tekintélyt igen világos, átlátszó és könnyen felfogható munkának mondják, s a mellett az eszme és érzelmek mégis oly magas stílusban tartják, hogy Liszt e munkája talán egyik előbbi művével sem hasonlítható össze. A hazánkra vonatkozó részletek igaz magyar zamatnak és az egész földöntúli költséget lebe lengi át. A szöveget (Roquette Ottótól) szintén kitűnő szépségűnek mondja.

— Közlebb Rómában a Pantheon művésze védszentjűk ünnepeit tartották, melyen Liszt is jelen volt papi ruhában öltözve.

— Stockau grófnak a bécsi Theresianum nem rég meghalt Curatorának évi 6000 frt fizetése volt. A „Politik“ úgy véli, hogy ez intézet új curatora Schmerling lovag sem fog magasabb évdíjt igényelni.

— A „Botschafter“-nek írják Erdélyből, hogy itt — ha valami csapás közbe nem jő — jó termést remélnek. Könnyen megérthetni, miért néz már körül a „Bfr.“ s fontolgatja jövő termésüket.

— Schmerling ministert a prágai polgárgránátosok tiszteletbeli gránátosnak választották. A minister ur a diplomát meghozó küldöttséget megvendégelte.

— Bécs irányadó köreiben most azt a szokást vették föl, hogy ebéd vagy vacsora alkalmával előbb a hölgyek ülnek le, egymás között üres helyet hagyva, s azután mindegyik egy férfit hív maga mellé, megmentvén így a házi asszonyt minden gondtól, hogy rang vagy illem elleni sértést követne el.

* Vácson egy ifjú, mint a „M. S.“ írja, szíven lötte magát. E lépésre azon szomorú körülmény vezette, hogy szülői elleneztek választójával összekelni.

* Gelencsérnek Somogyban most folyó rablóperéről mesés dolgokat beszélnek; oly jelenségnek látszik az, mely megérdemlené, hogy hivatalos uton bővebb felvilágosítás nyújtassék ez ügyről. Az eddig közölt dologra jutott adatokból következtetve, itt nem egyszerű rabló-csoport, hanem oly messze szétágazó rablási szövetkezés forog fenn, mely majdnem a hihetlenséggel határos. Egy kaposvári levelező újabban is megerősíti azon előbbi adatot, hogy Gelencsér rablási hálója egészen Portugáliáig terjed.

Politikai hírek.

Angolország. London, máj. 15. A waiesi herceg irlandi látogatása alkalmából megjegyzi a „Times“: Ország egy részében sem táplálnak loyálisabb érzelmeket a királyné irányában, mint Irlandban, és sehol sem fogadják szívesebben a kir. család tagjait, mint ott. Fájdalom azonban nincs a országnak egy része is, hol oly ritkán látnak az állam fejét. A királyné maga évenként három hónapot tölt Skótszágban, és gyakran hetekig időzik Kobergban, míg 28 év alatt bizonyára alig töltött 28 napot Irlandban. Ennek lehetnek okai; s most vannak is okai, melyek minden kritikán föltul állanak; azonban igen lehet sajnálni, hogy a waiesi herceg és hercegné nem helyettesítik gyakrabban a királynét ott, hol megjelenése oly szívóbb jött hálás érzelmeket keltené. Irland tulajdagi fejedelmi lakhelyekben, és vannak is nemeselek, kik nagy tiszteletnek tartanak, ha ily magas vendégeket fogadhatnak. Az irlandiak elégedetlensége, a mennyiben komolyan vehető, legnagyobb részét onnét ered, hogy ők magukat elhanyagolva hiszik, és ez érzelmek nem lehetne jobban lecsendesíteni, mint ha a trónörökös alkalmilag Irlandban tartózkodna.

London, máj. 19. Griffith azon interpellatioja: szándékozik-e a kormány lépéseket tenni az Unio kormányánál, a déli felkelők vezetőivel szemben követendő eljárást illetőleg? Lord Pal-

merston feleli: a kormány távol tartja magát minden beavatkozástól.

Franciaország. Páris, május 18. Az esti „Moniteur“ május 16-ról egy orani táviratot közöl, mely szerint a császár az nap reggel kirándulást tett az orani síkságra, mely az előtt vadon volt, s most már igen jövedelmes termő földé van kímélve. Ő felsége a nagy sósó hosszában Misserginbe ment, a hol megtekintette Tensalmet virágzó mezei gazdaságát. Este a legfőbb egyházi, polgári és katonai hatóságokat, s a legelőbbekül egyéneket és a földész egyetemet megvendégelte, s a Chateau Neuf erkélyéről szemlélte a város kivilágítását. Azután elutazott Sidi-bel-Abbesbe s ott fog megvárni, onnan pedig a 20 mfdnyire eső tölts-munkálat, melyek Sigmér már megkezdettek, megtekintendi s ismét Oranba jön vissza hálásra.

A „France“ a Dante ünnepély alkalmával azt mutogatja, hogy Olaszország még ma is épp oly szabadelvű, de egyszersmind szintoly katolikus, mint az a költő volt, a kinek most bódol, s a ki, mint a középkor Homerje a kereszténység legmélyebb dogmáit pártatlan költészetének halhatatlan fényével övezte körül. Egy másik vezércikkben a mexikói kölesükből a francia nemzetre háramló áldásokat magasztalja, és a francia kormányának e tárgy körül tanúsított bölcs eljárását. „Miksa császárnak pénzt szerezni — ugymond — annyi, mint azon állapotba belyezni őt, hogy önállóság is megélhessen, tehát annyi mint azon napot közelebb hozni, midőn hadseregeink ama tájakat elhagyják, s Franciaországot fölmementi felelősségétől.“ Végre jönnek a szerencsétlen tudósítások Mexikóból, mely Franciaországnak annyi pénzbe kerül, ha a háboru lehetősége Északamerikával még nincs is jelen, de bizonyára igen megnehezdedek az idők. Ezen esetlekek elszomorítják az iparost és gyárost. És mégis most akarják Algirt benépesíteni: az ország jövő évben 360, Páris városa 300 milliót akar építkezésre fordítani! a pánczolos hajóhadat szaporítani akarják, a hadsereget pedig nem szándékoznak kevesíteni. Nem csoda, ha sohajtozik a pénzügyminister. Innen következik, hogy sok kérdést, a mit eddig nyugodtan elhanyagoltak, nyakrafőre megoldani szándékoznak, ilyen a római, algiri, s holnap tán a mexikói. Azt mondják, hogy Glücksburg herceg, multkori ittlétében, Augustenburg herceg javára működött a császárnál. A császár azt feleli: más megoldást nem lát, mint a hercegségbeli általános szavazatát.

Páris, május 20. Persigny herceg egy nevezetes röpiratának megjelenését várták, Troplonghoz, a senatus elnökéhez intézett nyitllevél alakjában lesz az tartva. Ezen röpirat igen kedvező Olaszországra nézve. Persigny szilárdan hiszi, hogy az olasz egység végleg és tartósan meg van alakulva; ő azt hiszi, miként Olaszország egykor elég gazdag leendő Velence megvásárlására. Franciaország ezért szövetkezett Olaszországgal, hogy az osztrák uralmat megtörje, nem pedig azért, hogy ezt a magáéval helyettesítse; nagyon rosszúl fog nyilatkozik a Rómában uralkodó párt felől, mely ellenséges érzéssel viseltetik Franciaország iránt, s azon reményének kifejezésével zárja be röpiratát, hogy a pápaság kibékülend az egységes szabad és független Olaszországgal.

A Párisba Algirből érkezett hivatalos tudósítások nem szólnak a császár élete ellen megkísérelt merénnyről, mely tegnap a londoni és brüsseli Börzéken el volt terjedve. A császár kitűnő egészségnek örvend.

Olaszország. Turin, május 15. A „Politik“-nak írják: „Miután a minisiteriumok már mind átköltöztek, a király is megjött Lamarmora kíséretében, de aligha lesz sokáig maradása, mert régi székvárosa különös vonzerőt látszik rá gyakorolni. Vegezz küldetése s annak következményei Olaszországra nézve mindinkább korszakot képező esemény horderejét látszanak nyerni. Olaszország annyira fel van izgatva, a mint Victor Emanuel trónra lépte óta még nem volt. Beszélnek, hogy Lamarmora és Lanza annyira meghasonlottak, miszerint aligha minisiteriáliság nem lesz belőle. Még Garibaldi is, a vészlejtés helyzetet tekintve, oda hagyni szándékozik Caprerát s körutat tenni valamennyi olasz tartományban; szóval úgy állnak a dolgok, hogy a bonyodalmat nem igen lehetend másképp, mint erőbatalommal megoldani, egyik vagy más irányban. A Rómával kibékülést a közvélemény csak úgy fogadja el, ha Velence megszerzése lesz a következménye. Minden egyéb engedmény, az Encyclica és syllabus szerkesztői irányában, annak rotulusa nélkül forradalmat idézne elő Olaszországban, s Victor Emanuel bizonyára sokkal becsültebb ember, és hitebb ragaszkodik a nemzeti programhoz, hogysem olyan politikát fogadjon el, a mely ilyen szomorú eshetőségeket helyezne kilátásba. — Nem kell tehát az ultramontan lapok tudósításainak hitelt adni. Mert, ha Vegezz küldetésének lesz sikere, s a kibékülés megtörténik: akkor bizonyára a IX. Pius által a nemzeti programnak tett engedmények szintoly jelentékenyek fognak lenni, mint a mekkoarákat Victor Emanuel a katolicizmusnak adand. Ezen egyezkedés a háboru veszélyeit inkább szaporítja, mint osztatja.“

Németország. A „Presse“ szerint „Holstein vagy Velence, Áustria választása és kilődása“ című hivatalos röpirat megjelenését várják a német

körökben; a röpirat tartalma körülbelül ez lenne: „Az kézzel fogható, hogy Austria az 1864. oct. 13-diki bécsi békekötés által szerzett tulajdonosi jogát a hgségekhöz másként nem használhatja, mint az által, hogy tulad rajta. Ezen cél eléréséhez a leg-egyszerűbb és legtermészetesebb ut az volna, hogy Austria kérdezze meg közösen birtokló társát Poroszországot: nem volna-e hajlandó a maga birtokosi jogához és részéhez Austriát is megszerezni s megegyezni vele bizonyos eladási árban, vagy valami más kölcsönös szolgálat-tételben, avagy kárpótlásban?“

Az osztrák-porosz szövetség utógondolatát s tulajdonképpeni velejét és azon politikai előny öszszegét, melyet Austria ezen szövetségből, a háboruból és a békekötés által szerzett jogaiból húzhat, abban látják (bizonyos államférfiak) rejleni, hogy Austria ez által képessé lett minden porosz siker megrontójának szerepét játszhatni, és képessé lett megbúsítani Poroszország és Észak-Németország reményeit a benső államegység gyarapodására s külkatonai, tengerészeti és államgazdasági hatalmi erőik kifejlesztésére. De Austria ezt nem teheti s legkevésbé azon az uton, ha a Düsterbrook-féle figuránsokat tolja előtérbe, s játéknak eljátszását ezek által kísérteti meg. Mert azok csak azok maradnak, a mik kezdettől fogva voltak, bábok, még pedig hős köntösbe öltöztetett, de hős természettel soha sem bírható bábok.

Térden állva tudnók a porosz állam vezetőit kérni, hogy ők se mutassanak, ha Austria ezen dologban nyit, nagylelkű és igazságot tanúsít, kisebb-lelkesüget Austriánál; hogy mindnyájunk kezei és lelke tisztán maradjanak a „testvérgyilkolás“-tól, hogy Austria és Poroszország erői ne paralizálják, s ne gátolják egymást még tovább is, s a german világ egy északi, mint déli részein, s azok legitím hatalmi területein teljedésbe mehessenek ama nagy rendeltetés, melyeket a gondviselés a német nemzet és azzal öszszeköttetésben levő más fajtái népek számára készen tartogat.

Vagy szántszándékosan, örökre és minden föntartás nélkül lemond (Austria) Velencéről s az adriai tenger melletti küldetéséről, szövetségre lép Olaszországgal, egész Európa ultramontan csemeivel és a német kis államok falkájával, a mely ha neki való nótát füttyölnek neki, mindenre, a legesztelebb dolgokra is rábírható, s akkor mint pusztító láva rohan Poroszországra s északi Németországra prof. tartományaira. És ektor Austriának el kellene száma lennie az irtó háborura. Ha győzne, Berlint derékon törni, porrá égetni, elpusztítani, s a szláv nép fajok vad bosszújának prédán oda dobni kellene, mely népek Austria zászlóját követnék, és a melyek poroszok elődei által egykor visszanyomattak, vagy az európai polgárisodásnak alá vetettek.“

A „Nat. Ztg.“ írja: A király személyes elnöklése alatt tartott minisitertanácsban nem jöttek egy akaratra a Rómával célba vett kiegyezkedés tárgyában, s minthogy irányadó részben nem tartották alkalmasnak az időt a minisiteriáliság előidézésére, későbbre halasztott az el. Vegezz ennek következtében még nem ment vissza Rómába, s elutazása bizonytalan időre halasztott el. Mindamellett egyre világosabb kezd lenni a helyzett s noba az alkudozásokban részes egyének a legzigorubb titoktartást követik, mégis kétségtelennek tartatik általában, hogy a pápával már létezik bizonyos egyezés, melynélfogva a megértektől távol levő püspökök felhatalmaztatnak visszatérni megyéikbe, s az üres püspöki székekre a pápa új püspököket fog kinevezni. Az is tudva van, hogy Lamarmora ezen dolgokról a többi minisiterek tudtán kívül már alkudozott; s most az a feladat, hogy ezen alkudozás eredményét a többi minisiterek előtt elfogadhatókká tudják tenni, hogy az egyezés hivatalos minőséget nyerjen, vagy olyan változást tenni a kabinetben, hogy annak részéről aztán ne lehessen ellenszegüléstől tartani. — Az utóbbi eset valószínű, s ekkor számítani lehet Rattázzira, a ki az alkudozásokról tudott, vagy talán munkás részt is vett azokban. De a közvéleményt is szükséges előkészíteni a concordatához. Az „Opinione“ mai vezércikke már e célra törekszik. Ily állapotokban használni szokott tacticájával azt mondja a nevezt lap, hogy a mérsékelt nemzeti párt többsége vele tart arra nézve, miszerint a pápával egyezkedni kell, és hogy e tekintetben azon párt teljes mértékben helyesli Vegezz küldetését. Pedig nem úgy áll a dolog. — Az „Opinione“ a célt, melyet elérni akar, mint elérettet tünteti fel. S hogy az ingadozókat, és azokat, a kik örömet csatlakozásnak valamely már kifejtett felfogáshoz, magához édesgesse, — azt állítja az „Opinione“, hogy Cavour is azon elvhez ragaszkodott, miszerint egyenesen Rómával kell alkudozni. Azt ugyan nem bolygatja, hogy mennyiben egyeznek meg a Cavour által vélt alkudozások a most folyamatban levőkkel. Annyi bizonyos, hogy a közvélemény nagyon fel van lármázva azon engedmények miatt, melyeket valószínűnek tart, hogy a clericalisoknak meg fognak adatni, s attól lehet tartani, hogy Olaszországra nagyon komoly napok következzenek.

Orosz-Lengyelország. A „B. u. H. Ztg.“ szerint egy újabb lengyel felkeléstől tartanak bárha még semmit se lehetett kifizetni, a mi valamely titkos öszszeesküvésre mutatna. Azon hírek, melyek szerint kisebb lengyel felkelő csapatok át-

keltek volna a határon a Powdzei erdőben nem valósultak; hanem az igaz, hogy a határszél orosz részről, az utóbbi hetekben sokkal erősebb őrzeteket kapott az eddiginél, mely eljárására mégis csak keli valami okának lenni az orosz kormánynak, a mi talán, a közelebbi újoncsozás is lehet.

Amerika. New York-i levelek szerint a nyár folytán az egész hadsereget 100,000 emberre fogják leszállítani. A főtisztek száma 15 osztálytábornokra, 60 dandártábornokra és 150 ezredesre szállítatnak le, mi 600 emberrel számítva az ezredes közeperejét a hadsereg említett létszámát adná. Mint látszik, a belga hadügyminisiternek még nem sikerült az amerikaiakat arról meggyőzni, hogy az államok jóléte egy nagy állandó hadseregtől függ. A „Voss. Ztg.“ az unio haderejének leszállításáról a következő érdekes tudósítást hozza New-yorkból f. hó 1-jéről: „Küzel 400,000 ember elbocsátása mellett még vagy 400 hadihajót is adnak el, melyek közül sokat kereskedelmi hajókká és csethelfogókká alakítanak át. Búszke, nehéz szörnyeink közül, melyekből 140-et, mint harcpróbat meg tartunk, haladéktalanul éppen egy teljes tucazt fog megjeleni előbb a földközi tengeren és később azután a csatornában, és 4 Brassiliába és La Platába megy.“

Ez expedíciók már négy nappal Lincoln halála előtt el voltak határozva és Johnson bizonyára nem fogja visszavenni. Céljuk csak barátságos üdvözlét oly hosszú távollét után. A Brasiliába és La Platába menőknek közvetlen céljuk látszik lenni; ugyanis reclamációk 400,000 dollárnyi öszszeg kártalanítását confoederált czirkálók által Brasilia partjain szenvedett károkért. Az is el látszik határozva lenni, hogy nem engedik meg Paraguay ostromzárlatát az argentinai folyam-területen brazilai hajók által, mint ellenkezőt azon szerződésekkel, melyek ezen vizeket minden időre minden nemzet hajózására megnyitották. Előlegesen ez igen jó szolgálat lenne, melyet az Egyesült Államok a világ-kereskedelemnek; Braziliára nézve azonban súlyos következményű lehet.

Újabb. Berlin, máj. 22. A következők hazának budget-bizottmánya az államkincstár igazgatóságát vévén tanácskozással alá, — az előadónak következő javaslatait fogadja el egyhangulag: Az államkincsnek megtörtént pazarlása — alkotmány-ellenes; a kincstárból kivett öszszegéért az államminisiterium felelős. — A budget-bizottmány a hadiköltségekre vonatkozó előterjesztvényt vitatván, a kormánybiztos kinyilatkoztató: Poroszország szilárdul ragaszkodik a schleswig-holsteini kérdésbeni követeléseire. Poroszország azok iránt csupán a rendekkel alkudozhat, — nem az augustenburgi herceggel, kinek joga nincs igazolva; míg a porosz követelések teljesítve nem lesznek, folyvást fenálland a provisorium. — Az előadó az augustenburgi hggel alkudozást ajánl.

— Londonból jelentik máj. 20-dikáról, miként a kanadai kormány elnökéhez azon utasítás küldetett, hogy a Lincoln meggyilkolásában bűnrészséggel gyanúsítottak fölkeresése ne akadályoztassék, a törvényes üldözésnek szabad folyást engedjenek, és a vétkeseket adják ki.

— Rómából máj. 18-ról egy táviratot kaptak a francia lapok, mely szerint Revel gróf, olasz senator oda érkezett, hogy a Vegezz által kezdeti egyezkedést tovább folytassa, s valószínűleg annak politikai részét elintézzze, miután Vegezz az egyházi részt már eligazította.

A „Patrie“ tudni hiszi, hogy a kormány a legerélyesebb intézkedéseket teendi meg, azon amerikai önkéntesek ellen, kik Mexikoba akarnak menni. Franciaország nem fogja megengedni, hogy kalandorok egy, Franciaország oltalma alatt álló országot megtámadjanak. Az Amerika nyugati partján levő új állomás-parancsnok — ki a császár visszatérése után fog elutazni — utasításokat fog kapni oly célból, hogy a népjog, s a tengeri jog szabályai szerint föltartóztasson oly vállalatokat, melyeket egy Lopez s egy Walker utódai kísérhetnének meg.

— Az orosz czár, a porosz királyt, midőn ez őt Ingenheimban meglátogatta, arra figyelmeztette, mily kíváncsok egy porosz belviszály megszüntetése, mint a schleswig-holsteini ügy gyors elintézése Austria és Poroszország közt, s mondta, hogy a kor kívánalmainak engedni kell, és utalt az Oroszországban készülő alkotmányos reformokra.

— Olaszországban titokteljes toborzások folynak. A „Monarchia“ kijelenti, hogy Garibaldinak semmi része azokban.

— Jefferson Davis, az amerikai lázadó déllállamok volt elnöke, hír szerint már közre került.

— A horvát országgyűlést, mely állítólag jul. 17-én fog megnyitni, Philippovits tábornok fogja vezetni, miután a bán báró Sokhevics több havi szabadságra megy — fürdeni.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

